

PRIMORSKA DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST

Leto 2., šte. 9 - Cena 4 lire

TRST, četrtek 14. februarja 1946

Uredništvo in uprava: Via Carducci 6
telef. 82-50 — Rokopisi se ne vračajo

INTERNACIONALIZACIJA? NE!

Pristanišče, industrija, mornarica in ladje-
delnice so nastali, živeli in napredovali za
časa kapitalističnega razvoja avstrijske države.
Ta razvoj je kasneje dosegel imperialistično
fazo, za kar je Trst predstavljal odlično
izhodišče, bodisi kot pristanišče, ki je
služilo za izvoz avstrijskih industrijskih pro-
izvodov, kakor tudi ladjedelniško središče,
kjer so se gradile trgovske in vojne ladje
za avstrijsko mornarico, pa tudi kot odsko-
na deska za imperialistično ekspanzijo proti
Albaniji in bližnjemu ter daljnemu vzhodu.
Povoljni zemljepisni položaj Trsta, spretnost
in podjetnost mestne buržoazije ter strokov-
na sposobnost delavcev so odlično služili
avstrijskim načrtom. Delavci so se morali
težko boriti, da so si preskrbeli vsakdanji
kruh ter dosegli prosveto in osnovne svobo-
dine. Bili so strnjeni v svojih organizacijah,
se upirali gospodarjem ter se stalno in ne-
umorno borili.

Avstrija je propadla ob spopadu imperia-
lizmov in zaradi sredebožne sile narodov,
katere je zadržala. Naša pokrajina je pri-
padala Italiji in naši delavci so postali žrtve
izkoriščanja italijanskih kapitalistov. Po-
seben za časa fašizma se je tako zmanjšala
življenjska raven vseh našega ljudstva, da
je bilo le malo evropskih dežel, kjer bi de-
lavci živeli tako slabo. Med novimi mejami
je pristanišče obubožalo, industrije in ladj-
delnice so podlegle krizi ter se ohranile pri
življenju edino le s subvencijami in državno
pomočjo. To pa je bila osnova, ki je mo-
rala kasneje nujno služiti kot izhodišča
točka za nove imperialistične, fašistične po-
hode proti Balkanu in srednji Evropi. Mi
dobro vemo, kam je privedla ta politika:
k krkušenju in uporabi podjarmljenih nar-
odov, ki so se dvignili v obrambo svoje ne-
odvisnosti in narodne svobode, v borbo vse-
ga ljudstva naše pokrajine, da bi končno
uničilo fašizem in da bi po razpadu Italije
tudi preganlo nemškega okupatorja.

Delavci Trsta in pokrajine so aktivno so-
delovali v tej narodni osvobodilni borbi, ki
je zahtevala uničenje nacističnih sil, ki
so vladale na vseh poljih življenja. To je bil
edini način, da bi se osvobodili od onih, ki
so iz naše pokrajine, posebno pa Trsta
ustvarili središče imperialističnih nasprot-
stev, ljudske nesloge in žarišče vseh mo-
gilih spopadov. Delavci so z demokratičnimi
in resničnimi mirujočimi silami na čelu upra-
vičeno upali, da se bodo odstranile reakcio-
narne, šovinistične in imperialistične sile, ki
so povzročale vse pretekle nesreče, in da se
bo vzpostavila ljudska oblast, osnova ita-
lijskega slovenskega bratstva.

Sedanja uprava v naši pokrajini, ki jo pre-
stavlja ZVU, bi morala biti samo začasna.
Demokratične sile morajo nadaljevati bor-
bo proti domači reakciji, ki jo podpirajo ita-
lijski ter jugoslovanski izselenci reakcio-
narji. V zadnjem času se je pojavila v od-
prti obliki tudi mednarodna reakcija. Odkrito
je se postavil problem internacionalizacije
Trsta, in celo vse pokrajine.

Dovolj smo že dokazali, da internacionali-
zacija ne predstavlja rešitve, ki bi bila v
skladu z demokracijo. Delavci so zelo ob-
čutljivi v političnih vprašanjih, toda inter-
nationalizacija je napredna tudi proti vsem
gospodarskim interesom mesta. Finančne
mere, pomoč, poizkusi reševanja gospodar-
skega vprašanja, razne olajšave, kapital, ki
je bil določen Trstu od strani tistih dežel,
katerim je v preteklosti pripadalo mesto in
ki je določen vsled važnosti mesta kot ša-
hovska figura v njihovi imperialistični igri —
vse to bi moralo priti sedaj iz daljnega im-
perialističnega izvora, ki ni nič manj zainte-
resiran, da bi nas politično podjarmil. Na
ta način bi imeli vse razen neodvisnosti in
politične svobode. Če bi se uresničila inter-
nationalizacija ali neodvisna italijanska država,
ki predstavlja le isto stanje v drugi obliki,
bi se izkoriščanje nadaljevalo. Na ta način
ne bi ničesar dosegli.

Kje bi vendar uporabili ta inozemski ka-
pital? Morda v industriji, podobnih indus-
trijam tistih dežel, iz katerih bi ta kapital
prihajal in kjer morajo dnevno vreči na uli-
co tisoče delavcev? Morda v ladjedelnicah,
da bi gradili ladje in tekmovali z ladjedel-
nicami onih dežel, ki bi nam dajale ta ka-
pital na razpolago? Te dežele imajo dovolj
ladij in jih bodo imele vedno več. Jih bodo
morda uporabljale samo kot staro železo?
Ne, ne; tuji kapital ne bi prihajal k nam,
da bi podpiral našo industrijo, niti našo
mornarico. Te bi morale izumreti, a z njimi
tudi naš delavski razred.

Isto velja tudi glede možnosti, ki nam jo
prikazujejo o oživiljenju našega pristanišča
in trgovine. Vse to je lažnivo. Internacio-
nalizacija Trsta bi se nahajala blizu Reke, ki
je pod jugoslovansko oblastjo. Reka bi uži-
vala državno zaščito z enotnimi pristanišči-
mi, prometnimi in prevoznimi tarifami, Trst
pa bi bil zaprt že na Opčinah. Nikdar se ne
bi mogel dvigniti kot emporij, marveč bi
izgubil del svoje tranzitne trgovine, ki mu
jo lahko v tej meri zagotovile le same ob-
stojne pristanišča v najožjem smislu pod medna-
rodno upravo.

Z gledišča delavskega interesa bi se po-
javila v zaostreni obliki izkoriščanje, ka-
kršno vlada v kolonijah. Zato so delavci
odločno nasprotni internacionalizaciji Trsta.
Za tako rešitev so se nekateri navijali za-
stopniki naših izkoriščevalskih grogov, ki so
vedno in brez vsake sentimentalnosti delo-
vali najprej z avstrijskim kapitalom in drža-
vo, nato z italijanskim kapitalom in državo,
poseben za časa fašizma, in so vedno dobro
zaslužili. Danes so pripravljeni sodelovati z
mednarodnim kapitalom in mednarodno re-
akcijo računajo, da bodo mogli vedno do-
biti toliko policijskih sil, da bi podjarmili
delavce in jih prisilili na najnepravičnejše iz-
koriščanje, da bi mogli le oni sami in z
njimi inozemski magnati uživati dobičke.
Kadar se na eno stran postavljajo razni Co-
sulati, Economii in podobni, se bodo delav-
ci, demokrati in vsi oni, ki ljubijo svojo
ljudstvo in svojo zemljo, takoj znašli na na-
sprotni strani.

Giorgio Jaketiš

Iz federativne ljudske republike

Ustavna zaščita interesov delovnega ljudstva

Osnovno načelo ljudske državne ureditve
je določilo, da »izhaja vsa oblast iz ljudstva
in pripada ljudstvu«.

Točna razlaga tega kratkega določila, ki
je toliko stalo vse narode Jugoslavije, je v
istem (6. čl.) členu ustave federativne ljud-
ske republike Jugoslavije, in pravi:

»Ljudstvo izvršuje vsi oblast po svobod-
no izvoljenih predstavniških organih državne
oblasti, ljudskih odborov, ki so od krajevnih,
ljudskih odborov do skupščinskih ljudskih
republik in ljudske skupščine FLRJ nastali
in se razvili v narodno-osvobodilni bor-
bi proti fašizmu in reakciji in ki so osnovna
pridobitev te borbe.«

V teh kratkih vrsticah je vsa globina de-
mokratične ureditve države, kakršna je mo-
gla nastati le z najodločnejšo borbo, s krva-
vo borbo, ki se je morala voditi brez kom-
promisa, brez milosti in s popolno zavestjo,
da se ničesar ne more doseči brez žrtve. Je
že res, da se mora dati veliko število žrtve
za tako ogromne pridobitve, vendar pa je
morala dati Jugoslavija kljub temu za te pri-
dobitve prevelike žrtve.

V tej borbi smo bili vključeni kot sestavni
del tudi mi, V to borbo ni nismo bili vklju-
čeni po naključju, marveč smo vanjo stopili
kot člani enakopravne enote, kot bratje, kot
doleteni borci za iste ideale in končno kot
sestavni del enega in istega nacionalnega
(kot Slovenci) in vsedržavno-jugoslovanskega
kollektiva (kot Jugoslavi). Za to borbo
smo se pripravljali dolgo, polnih 27 let. V
tem pričakovanju smo dajali svoje žrtve že
davno prej, kot so stopili v odločilno borbo
vs jugoslovanski narodni skupaj.

Po teh uvodnih besedah hočemo potrditi
le dejstvo, da imamo tudi mi Primorci polno
pravo koristiti — prav tako — demokratične
prave, kot jih uživajo jugoslovanski narodi,
ker smo dali ravno tako žrtve in z isto
zavednostjo in odločnostjo.

Po vsem tem n-j omenimo še kratak del
čl. 7, ki omenja da »državlani odločijo svoje
ljudske predstavnike tuji preden po-
teče doba za katero so izvoljeni«.

Z drugimi besedami bi ti povedali tako:
dokler neko vrši svojo dolžnost soglasno z
interesi ljudstva, lahko tudi ostane njegov
predstavnik, če pa preneha delati v interesu
ljudstva, pomeni da ne predstavlja njegove
volje in ni več pravi ljudski zastopnik. Kom-
munisti nastopi tak moment, ga ljudstvo odpo-
klicuje z njegovega položaja, mu odvzame
vse funkcije ter postavi na njegovo mesto
drugačnega, ki daje več jamstev, da bo zares
zastopal splošne ljudske interese. Če to-
re ljudski zastopnik, ki je izvoljen za tri
leta, ne ravnata pravilno želi in teženju ljud-
stva, ga smejo odpošlati po enem mesecu
ne glede na njegov 3-letni poselski mandat.

Čl. 10. ustave pravi: Nasproten je ustavi
vsak akt, ki je nasproten proti suverenosti,
enakopravnosti in narodni svobodi narodov
Federativne ljudske republike Jugoslavije in
njihovi ljudskih republik. Točneje in kon-
kretnije pa določa še čl. 21. ki pravi v
tretjem odstavku sledeče: »Nasproten ustavi
in kazniv je vsak akt, s katerim bi se deli
državljanom privilegij ali bi se jim omeje-
vale pravice na osnovi razlik v narodnosti,
rasi ali veri, in vsako širjenje narodnega,
rasnega ali verskega sovražstva in razdora«.

Zo to dejstvo nam jasno kaže kakšno sta-
lišče moramo zavzeti v pogledu akcije, ki
jo je podvela tržaška »Camera confederale«
ali Julijski sindikati, ki se oslanjajo na na-
cionalno osnovo in ki prezirajo vse druge
narodnosti v naši pokrajini ter s tem ome-
njujejo sodelovanje med Slovani in Ita-
lijani. Po taki ustavi se z zakonom ugotov-
lja, da je to dejstvo kazniv. To so končno
potrdile tudi naše delovne množice s svoj-
im stališčem proti akciji Julijskih sindika-
tov. Sedva danes tako dejstvo ni kazniv
zaradi podpore, ki jo pri nas uživajo vse
reakcionarne organizacije, pa tudi Julijski
sindikati. Iz tega je tudi razvidno, zakaj Ju-
lijski sindikati med svojim članstvom nima-
jo drugega elementa razen onega, ki so osla-
nja na narodno premoč, narodno nasilje in
ziranje vsake druge narodnosti. To je bilo
načelo fašizma, proti kateremu smo se vedno
borili in katerega smo v glavnem končno
tudi premagali ter bi bil že popolnoma
mrtev, če ne bi ga spet ozivila protiljudska

Zato smo darovali komenskim pogorel-
cem, sindikalistom 5.000 lir in Volčjemgradu
2.000 lir, kot poslednim antisfašističnim in
delavskim borecem.

Delavci, ki darujete za tiskovni sklad
»Primorske delavske enotnosti«, darujete
za svoj list, za nosilca vaših teženj, za
čuvarja vaših interesov, darujete tudi za
vaše prizadete tovariše!

V skupnosti je spoče in naša končna
zmaga.

Zahvaljujemo se zavednosti vseh naših
delavcev, v prvi vrsti idrijskih rudarjev, ki
so dokazali razumevanje za medsebojno so-
delovanje in smatramo za moralno dolž-
nost, da tudi mi prispevamo k medsebojni
nemu pomaganju in jačamo zavest skup-
nosti.

G. Street

Dvakrat smo predavali v slovenski o
sindikalnih problemih.

Takoj nato ste nam zabranili predavanja
zaradi »reorganizacije«.

Ali naj »reorganizacija« zamaši sloven-
skemu delavcu usta?

Je že poltrud mesec, odkar ste nam zatrli
našo besedo.

uprava, ki sedaj izvaja oblast v naši po-
krajini.

Obrnimo se nadalje na druge člene jugo-
slovanske ustave.

Pod naslovom »Družbeno-ekonomski ure-
ditve« prinaša ustava določbe o proizvajal-
nih in drugih sredstvih v pogojih ljudske
oblasti ter njihovih odnosih do delovnega
ljudstva.

Čl. 14. določa tri sektorje državne ekon-
omske ureditve. Ta splošna načela so nam
že bila znana, saj jih je izrazil tov. Edvard
Kardelj že v svoji razpravi »O glavnih na-
logah zaledja« vendar so te izjave postale
sedaj zakonjene in so končno dohile tudi
svojo pravno obliko. Člen pravi:

»Proizvajalna sredstva v Federativni ljud-
ski republiki Jugoslaviji so ali občljajnska
imovina, to je imovina v rokah države, ali
imovina ljudskih združnih organizacij,
ali imovina zasebnih fizičnih ali pravnih
oseb.«

Družbeno-ekonomski ureditve

»Vsa rudna in druga bogastva v zemlji,
vode, vseštev mineralne in zdravilne vode,
viri naravne sile, sredstva železniskega in
zračnega prometa, pošta, brzojav, telefon
in radio so občljajnska imovina.«

»Proizvajalna sredstva v rokah države iz-
korišča država sama ali jih daje v izkori-
ščanje.«

Se same te določbe so dovoljne, da lahko
trdimo, da ljudstvo v tem položaju ni več
siromašno, marveč da se je obogatilo z
ogromnimi sredstvi, ki so postala njegova.
Toda nam tudi tomlači, zakaj jugoslovansko
delavstvo tako vneto izvaja obnovo prometa,
rudnikov in ostalih podjetij ter skuša do-
seči čimvečjo proizvodnjo. Saj delavstvo zo-
se vse pridruke, ves dobiček, ves kapital
gre v njegove žepke, ker jih ne črpa noben
izkoriščalec. Vsa delavska družina dela
za svoj dom, za svojo državo. Ob taki za-
vesti je jasno, da je obnova in proizvodnja
vprašanje, ki globoko zadeva zavest samih
delavcev. Ne moremo in nečemo trditi, da
je delovni program jugoslovanskih delovnih
množic le vzrok navdušenja dosežene zma-
ge in osvoboditve od okupatorja, marveč je
tudi interes, materialni interes, ki prispeva
k blagostanju. Navdušenje, ki sloni le na
sentimentalni osnovi je kratkotrajno in po-
stane trajno, šele tedaj, ko ga stavimo na
konkretno osnovo splošne ljudske koristi.

Zato pravi čl. 15. »Da bi zaščitila koristi
ljudstva, dvigala ljudsko blaginjo in pra-
vno izkoriščala z gospodarske možnosti
in sile, usmerja država gospodarsko živ-
ljenje in razvoj s splošnim gospodarskim
načrtom, pri čemer se opira na državni in
zdržni gospodarski sektor in izvaja sploš-
no kontrolo nad zasebnim sektorjem gospo-
darstva.«

Pri izvajanju splošnega gospodarskega
načrta in gospodarske kontrole se država
opira na sodelovanje sindikalnih organiza-
cij delovnega ljudstva.

Mi se točno zavedamo, da bomo naleleli
na vedno večja nasprotstva pri izvajanju
takega programa pri nas, posebno zaradi
težkih, ki omenjajo, da so »vsa rudna in dru-
ga bogastva v zemlji, vode, vseštev mine-
ralne in zdravilne vode, viri naravne sile,
sredstva železniskega in zračnega prometa,
pošta, brzojav, telefon in radio občljajnska
imovina.«

Bili smo vajeni dolga leta gledati, kako
razne delniške družbe izkoriščajo vsa sre-
dstva za svoje osebne koristi, in še celo tista
sredstva, ki niso zahtevala nikakih posebnih
investicij, kot je n. pr. voda. Kjer se je
pojavila mineralna voda, so se našli tudi
takoj razni podjetniki, ki so plačali državi
določeno gao in omogočili piti to vodo, ki
je toliko koristna zdravju, le onim, ki so
jo dobro plačali. Takih primerov je nešteto
in ni potrebno, da bi jih na dolgo navedli.

Važno je tudi dejstvo, da država že v usta-
določa, da lahko odstopa svoja proizvajalna
sredstva v izkoriščanje drugim pravnim ali
fizičnim osebam. To je, kjer ni nevarnosti,

da bi se našel kak izkoriščalec, ki bi
delal na škodo ljudstva, marveč se na mesto
njega najde posameznik ali posebna skupi-
na ljudi, ki delajo za svojo in splošno ljud-
sko korist, tam se lahko tudi odstopi taka
sredstva v izkoriščanje. Naj omenim le pri-
mer zemljiških posestev, ki postanejo drža-
vna last. V tem primeru lahko država
odstopi svoje zemljišče v izkoriščanje posa-
meznikom ali zadrugi pod najpovoljnejšimi
pogoji. To velja lahko tudi za rudnike ali
za manjše tovarne. S tem se takoj odstrani
vsak posrednik ali zakupnik, ki je vedno
predstavljal le vmesnega sebičnega, ki je
živel od tujih — delavskih — žuljev.

Država in splošni gospodarski načrt

Država si ustvari splošni gospodarski na-
črt. Ta načrt velja za vse ljudsko gospodar-
stvo. Po tem načrtu se spravi v sklad vsa
državna ekonomija, ki ne sloni več na na-
čelu privatne konkurence in izemanja de-
lavcev, marveč na načelu čim večje proiz-
vodnje, oziroma viru splošnega ljudskega bo-
gastva, kar konno vpliva na delovne in živ-
ljenjske pogoje vsega delavstva. Če so ti
cilji taki, je prirodno, da država zaupa
njihovo izvajanje ravno ljudstvu, ki ima
od tega koristi. Ljudstvo bo tudi znalo pa-
ziti, da se ta dela izvajajo tako, kot zahte-
vajo njegovi interesi. Ta naloga je pover-
jena sindikatom kot delavski organizaciji,
organizaciji elementov, ki prav od proiz-
vodnje pričakujejo boljše življenjske pogo-
je. To so končno elementi, ki so se borili z
orožjem za te pridobitve ter ni strahu, da
se bodo izneverili sami sebi. Država je
ljudska, ljudstvo pa je delavstvo — torej
ono ima polno pravico, pa tudi dolžnost,
čuvati vse, kar je njegovega. Ker je država
njegova z vsemi materialnimi dobrinami
vred, je jasno, da bo znalo ljudstvo čuvati
vsa svoja (ali državna — kar je isto) gos-
podarska podjetja. Zato tudi čl. 16. določa
da »občljajnska imovina uživa posebno zaščito
države«.

Kakšna razlika je med tem in našim živ-
ljenjem!

Pri nas sploh občljajnske imovine sploh
nimamo, marveč je vsa v rokah trusov,
koncernov in delniških družb. Mi smo ne-
najeti in plačani živi stroji, ki se kupijo,
prodajo ali pa zavrejo, če se to zljubi vse-
mogočnemu gospodarju! Razen tega načel-
na stališča, ki more ozdraviti vse bolezni
protiljudskega izkoriščanja, vidimo tudi
praktično izvajanje »liberalistične« gos-
podarske politike. Do sedaj še nismo nikoli
mogli doseči resničnega izboljšanja našega
položaja, marveč vedno le nekaj »srednje-
ga«, nekaj polovičarskega, nekaj kompro-
misarskega. Tako je v vprašanju med de-
lovnih pogojev in socialne zaščite. Vso za-
ščito uživajo le delodajalci, kar pomeni, da
imajo vse koristi le oni. Saj nujno delav-
skim zahtevam je v kolikor imajo za to
korist, če nimajo koristi, ne dajo ničesar in
se obrnejo na oblast, ki jih takoj zaščiti.

Kako je v Jugoslaviji?

Čl. 18. določa: Prepovedane so vse mono-
polistične organizacije, kakor so karteli,
sindikati (gospodarski sindikati, op. uređ.),
trusti in podobne organizacije, ustvarjene z
namenom, da bi diktirale cene, monopolni-
zmo gospodarstva.

Zirale tržnice in škodovalne koristim narod-
ni. Mi dobro vemo, da so take družbe, saj
jih običutno vsak dan na svojih plačih, v
svojih žepih in končno v naših žlebovih, ki
prejemajo dnevno le 800 kalorij hrane na
mesto 3600.

Kljub temu pa se upošteva privatna in-
iciativa in podjetnost. Isti člen določa: »Za-
jamčeno sta zasebna lastnina in zasebna
podjetnost v gospodarstvu«.

»Zajamčeno je delovanje zasebne lastnine.«

Torej ne samo, da je zajamčena ne-
aktivna zasebna gospodarska lastnina, mar-
več tudi njeno delovanje. Jasno je, da je
vsko pošteno delovanje koristno za vse
ljudstvo, kadar ono pomaga pri dvigavanju
splošne gospodarske moči. Seveda če ta
zasebna aktivnost začne delovati na škodo
skupnosti, nima več nobenega opravičila za
svoj obstoj.

Zato pa »zemljiška posestva ne morejo
biti na noben način v zasebnih rokah in
država štiti in podpira siromašnega in
srednjega kmeta s svojo splošno gos-
podarsko politiko, cenennim kreditom in z dav-
čnim sistemom«.

Kaj mislite o teh načelih, vi tovariši de-
lavci in kmetje?

SAN FRANCISCO — Henry Ford je de-
jal, da bodo Fordove tovarne kmalu po-
polnoma ustavile obratovanje, če se stavka
v jeklarski industriji takoj ne konča.

Moskva, (BBC). — V načrtu je gradnja
280 novih mest v SZ. Med temi je tudi
astronomsko mesto z velikim observatori-
jem in drugimi zgradbami za astronomsko
raziskavanje.

LONDON — Pričakujejo, da bo težak pre-
hrambeni položaj, ki je zajel vse svet, pred-
met bližnjih informativnih razgovorov med
delegati Velike pterice proti koncu tega
tedna. Predlog britanskega zunanjega mi-
nistra Ernesta Bevin. na se izloži raz-
deljevanje živil v Veliki Britaniji s spre-
membo načina, po katerem se razdeljuje
živila, je bila predložena vladi v pretres.

Bevin bo predložil ta načrt Veliki pterici
in če bo potrebno glavni skupščini.

Ta problem prevladuje politična vpraša-
nja, ki jih mora še pretrpeti varnostni svet.
Predlog resolucije, ki ga je pripravila Ve-
lika Britanija, bo verjetno predložen jutri
in glavna skupščina bo na njem razprav-
ljala na enem izmed plenarnih zasedanj v
prihodnjem tednu. Predlog opominja vse
svet na resen položaj in v vsebino
povzve vsem narodom, kaj skušajo lastno
proizvodnjo živil povečati.

Ameriška, francoska in kitajska delega-
cija so bile pooblašene podpirati britansko
resolucijo.

uspehi

Niš, (Tanjug). — Niš, važno železniško
križišče, je močno trpelo od zračnih napa-
dov. Železnica postaja z vsemi napravami
je bila deloma porušena. Preostale objekte

Delavci so se borili za demokracijo.
Internacionalizacija Trsta ne predstavlja rešitve,
ki bi bila v skladu z demokracijo.
Zato nam niti ne omenjajte internacionalizacije,
ki bi pomenila kolonizacijo!

Zahtevamo zaščito delavskih interesov

Enotni sindikati odpoklicali svojega zastopnika
v socialnem posvetovalnem odboru pri
anglo-ameriški vojaški upravi

Obstoji resna nevarnost, da postanejo sko-
ro vsi rezultati tržarskega meznega spora-
zuma ničevi. Malo čudno se vse to čuje.
Toda če pogledamo bistvo stvari, bomo ugo-
tovili, da je položaj zelo resen in da misliti.
Dosej je imelo delavstvo zaslužek za 48
ur tedensko zagotovljen. Zaradi pomanjka-
ja električnega toka se je delovni teden
skrajšal za 8 ur in znaša sedaj le 40 ur te-
densko.

Ziviljenje terja svoje. Zaslužek more biti
vsaj minimalno zadovoljiv, mora biti tako
visok, da so delavci v stanu zadovoljiti vsaj
najnujnejše življenjske potrebe.

Zato je razumljivo, da delavske množice
terjajo, naj se izboljšani dan izplača iz do-
polnilne blagajne. Izplačila iz te blagajne
pa se ne smejo skrajšati na 66% izplačila.
To 66% izplačila pa se bi po najpovejši-
jih odredbah izvršilo le v primeru, da dela-
ve ne dela 40 delavnih ur na teden.

Delavstva zahteva, naj se dosežani pred-
pisi izvajajo in dopolnilno izplačilo vsi iz
dopolnilne blagajne v višini 75% na vse iz-
gubljeno delo izpod 48 ur tedensko, kot dosej.

Nadalje zahteva delavstvo, naj se takoj
ukrene vse ono, kar je omenil 16. januarja
tekočega leta g. polk. Smuts. Pri tem gre
za to, da se prenehajo odpuščati delavci iz
služb. Ravno tako morajo postati takoj iz-
vršene vse odredbe glede podpor za brezpo-
selne delavce.

Le z dejanskim izvajanjem vseh potrebnih
ukrepov se lahko olajša tragično stanje 10
tisoč družin, ki gladujejo in trpijo splošno
pomanjkanje.

Kakor smo že v naši zadnji številki ome-
nili, je stanje brezposelnosti jako preče.
Število ljudi, ki nimajo nobenih sredstev za
vzdrževanje, dosega po zmerem računanju
30.000. Vsi ti morajo v današnjih težkih go-
spodarskih prilikah trpeti pomanjkanje.

Toda to še ni vse!

V zvezi s tem je poučno poročilo tajništva
Enotnih sindikatov. Iz tega poročila je točno

Nekdaj in danes ...

14. februarja 1902.

so padle prve žrtve v borbi za pravice tržaškega delavstva

Pomorski tržarskega Lloydja niso mogli
doseči sporazuma s svojim podjetjem v
vprašanih mezd. Zato so februarja 1902
predložili rešitev svojih strok. organizaciji.
Ker spora nisomogli rešiti niti na ta način so
delavski zastopniki objavili splošno stavko.
Zahteva pomorščakov so bile popolnoma
upravičene, a jih delodajalci niso priznali.
Socialistična stranka, ki tedaj še ni padla v
reformizem, se je odločno postavila na čelo
stavke.

Socialisti so nato organizirali delavsko
manifestacijo. Gledališče Politeama je bilo
nabito polno, veliko število delavcev je mo-
ralo ostati zunaj. Oblasti so sicer prepove-
dale zborovanje, vendar se je velika mani-
festacija kljub temu vršila. Okoli gledališča
so postavili straže, ki so skušale razbiti
množico. Delavci so sprejeli policijo z živ-
ganjem in vzkliki, kar je potem vplivalo,
da so dovolili govoriti Karlu Učkarju, de-
lavskemu prvaku.

Po Učkarjevem govoru je obljubila av-
strijska oblast, da bodo uslišane vse zahteve
delavstva.

Po končanem zborovanju so delavci v
sprevedu manifestirali po tržarskih ulicah z
rdečo zastavo na čelu. Na Akvedutu jih je
napadla policija in jih skušala razbiti na
najbrutalnejši način. Po kratki bitki so se

Washington, (INS). — Po obvestilu ame-
riških strokovnjakov je žitni poljaj jako
resen. Samo čudež lahko prepreči letos
stradanje v Evropi. Ben Smith bo podal
po radiu podrobnosti o katastrofalnem po-
manjkanju žita. Evropa potrebuje do 1.
julija t. l. 17 milijonov ton žita. V nekat-
rih evropskih deželah imajo samo še za
dva tedna moke.

razviden celotni položaj pokrajinskega po-
svetovalnega odbora za socialno zavarova-
nje v okviru anglo-ameriške vojaške uprave.
Ta odbor je sestavljen iz raznih predstavni-
kov, med drugim tudi iz predstavnikov Enot-
nih sindikatov.

</

Uspehi Enotnih sindikatov v Istri

Po osvoboditvi Julijske krajine so v Istri in Reki vzel oblast v roke delavci, predstava vsakega naprednega gibanja. Ko je ljudstvo prevzelo oblast je obenem tudi odstranilo vse stare fašistične ustanove. Med te ustanove spadajo tudi fašistični sindikati. Za ta časa narodno osvobodilne borbe se je ustvarila med kmečkimi, industrijskimi delavci in pošteno inteligentno enotnost, ki se je popolnoma pokazala po osvoboditvi, ko so se posebni delavci polastili vseh gospodarskih in proizvodnih sredstev, ki so splošne važnosti.

Enotni sindikati predstavljajo čvrsto podporo ljudski oblasti, posebno pa slovensko italijanskemu bratstvu. Tako so se ustanovili Enotni sindikati po celi Istri takoj po osvoboditvi. V Pulju so pristopili k sindikatu skoraj vsi industrijski delavci, enaki drugje. Pri tem niso izostali kmečki delavci.

V septembru preteklega leta je bil ustanovljen Pokrajinski odbor Enotnih sindikatov za Istro in Reko, s sedežem na Reki. Glavna naloga je bila organizacija delavstva, dvigovanje produkcije in obnova. Obenem so bile določene plače in mezde, socialno zavarovanje, borba za posredovanje dela, ustanavljanje delavskih zadrug, zaštita delovne mladine in njena vzgoja itd.

Kako se dela v Raši

Najvidnejši uspeh je v največjem rudarskem središču — v Raši. Tu so složni vsi, od ravnatelja do zadnjega delavca. Od prvega do zadnjega posvečajo vse svoje sile povečanju proizvodnje in obnovi. Tovarniški odbor je tesno povezan z upravo rudnika in sodeluje z njim pri vseh obnovitvenih in proizvodnih delih. Pri sestavi delovnega načrta sodelujejo vsi delavci in nameščenci, ki večkrat menjava ali popravljajo že dovršene narite, tako da res ustrezajo splošnim potrebam in splošni koristi. Sindikati odločajo tudi o razmestitvi tehničnih in drugih delovnih sil. Vsa načrta se prične izvajati šele po obširni diskusiji in odobritvi po delavstvu.

V Raši je trajalo torkovanje mesec dni. Tekmovali so vsi nameščenci rudnika. Tekmovali so oddelki, delavci med seboj, delavnice z delavnicami, uradniki z uradniki, mladi s stariji, inženjerji z delavci.

Vsak dan so delavci zasledovali uspeh svojega torkovanja na posebnih javno izobezjenih tablah. Končni uspeh je bil izreden: po načrtu je bilo določeno zvišanje proizvodnje za 25% — doseženo pa je zvišanje 65%!

Nato se je vršila konferenca v Labinu, kjer se je tudi objavil končni izid torkovanja. Ob tej priliki so proglasili za udarnika delavca Miletiča. Izbrali so posebno delegacijo,

ki je odnesla pozdrave in darilo tovarišu maršalu Titu v Beograd.

Delavci Raše so ponosni na ta svoj uspeh, ki služi za primer vsem ostalim delavcem in podjetjem v pokrajini.

V cemerini tovarni pri Sv. Ivanu kraj Pulje se vidijo veliki napori delavci pri obnovitvenih delih. Tovarna ni obratovala skoraj dve leti, ker so delavci demontirali večino strojev, da je Nemci ne bi mogli izkoristiti v svoje namene. Takoj po osvoboditvi so prišli na dan vsi stroji. Ni pa bilo dovolj inženjerjev in strokovnjakov, da bi jih naglo montirali in popravili tudi ostale stroje. Zato so se delavci obrnili do svojih tovarišev v Pulju, ki so se takoj pozivu odzvali. V najkrajšem času se je oglasila tovarniška sena in delo se je pričelo, po dveletnem presledku.

Ravno tako je na Reki. Obnova pristančnice in raznih razdelanih tovarnih in drugih objektov je v polnem teku. Posebno v ladjedelnici je bilo napravljenih veliko delo. Tekmovanje, ki se je vršilo med vsem delavstvom in uradnikom, je dalo tudi v svojem udarniku. Tov. Ustovih, specialist za proizvodnjo kisika, je uvedel neke tehnične izpopolnitve in je s tem povečal proizvodnjo za 60%.

Iz novih vrst mladih delavcev nastajajo novi delovni kadri, ki že kažejo posebne talente. Ne bo dolgo, ko bo imela Reka nove ljudi, vzgojene v novem duhu, ki bodo dvignili reško gospodarstvo na isto stopnjo, ki mu gre.

Med temi tudi ne zastojajo delavci iz Rovinja. Posebno je treba poudariti delo v U. magu, kjer so se industrijski in kmečki delavci tesno povezali pri obnovitvenih delih. Kmečki delavci so se včlanili v Enotne sindikate in zahtevali razdelitev zemlje veleposelskim. A že sedaj uživajo plod agrarne reforme. Podobni problemi se pojavljajo tudi v Poreču.

Delavske mezde

Enotni sindikati so uvedli nove mezde. Mezde znašajo 30 do 63,25 lir na ur. Državni nameščenci imajo plače od 8,325 — do 17,982 — lir mesečno.

Ravno tako so rešena vprašanja plač pomorščakov, ki znašajo 7,333 — do 15,666 — lir mesečno.

Dokaj bolji rezultati kot v pasu A, čeravno se tudi v tem pasu čuti neurejenost glede na še ne določeno državno pripadnost.

Pri vsem tem se mora upoštevati, da je tudi vprašanje hrane bodisi glede količine, bodisi glede cen, urejeno.

Tudi socialna zaštita je že urejena kljub velikim težavam, na katere je našlo delavstvo v začetku svojega delovanja. Danes je že popolnoma preskrbljenih 21.120 delavcev.

Največje preglavice dela vprašanje starih zavarovancev, ki so prispevali v ta sklad za časa starih, fašističnih ustanov, ki so odnesle vse denarje svojih zavarovancev. Zato je bilo potrebno ustanoviti poseben sklad iz lastnih sredstev. Tudi to je že rešeno.

Nove penzije znašajo 2.250 do 15.000 lir mesečno. Nezaposlenih delavcev ni mnogo, okoli 3500. Preskrbljeno je pa za nova dela, ki bodo dala zaslužka 4000 delavcem, tako da bo delovnih sil primanjkovalo (število brezposelnih se računa za celo pokrajino).

Zadružništvo

Tudi v zadružništvu se opaža velik uspeh. Ustanovljene so konzumne zadruge delavcev in nameščencev, ki danes štejejo že okoli 15.000 članov in imajo svoje glavne sedeže v Pulju, Labinu, Rovinju, na Reki, v Lovranu, Opatici in Voloskih.

Kmečke zadruge so doživele še večje uspehe. Ustanovljenih je 79 zadrug s sedeži v Poreču, Bujah, Montani, Pazinu, Buzetu, Karsu, Opatici, Zminju, Dinjanu, Cresu in Lonsinju z več kot 30.000 člani.

Zadružništvo ima v Istri stare tradicije. Ljudstvo je dobro razumelo smisel zadružništva tako delavci in uradniki kot kmetje. Zato tako lep uspeh istrskega zadružništva.

Kulturno in fizikalno delo

Kakor na drugih poljih, ako je tudi na kulturnem. Ze v prejšnji naši številki smo omenili razne pevске zbornice, predavanja, Moramo se spomniti, da je v Raši ustanovljen poseben zavod za mlade rudarje, na Reki pa dva tečaja za mlade industrijske tehničke, izbrane med najnadarjenjšimi. Vajenci uživajo vso podporo, a Enotni sindikati imajo v načrtu še bolj razširiti to svojo delavnost.

»Naše oči so uprte v mladi. Moramo dati vso pomoč mladini, dvigniti jo v tehnični izpopolnitvi in v vzgojnim, pa tudi političnem pogledu. Ne smemo dovoliti, da se naša mladina izgublja po ulicah brez dela. Nikoli ne bomo dovolili, da našo mladino kdo zapostavlja ali z njo slabo ravna, niti podjetnik niti delavec, nam je dejal reški sindikalist.

Živahna aktivnost se opaža tudi na telesno vzgojnem polju. Povsod se ustanovljajo športna društva. Mladina se zanima za vse športne panoge, ali občutno je pomanjkanje športnih potrebščin. Pa si pomagajo z drugimi, skromnejšimi sredstvi.

Šport je postal množičen in ni več monopoliziran, kot je bil vse do padca fašizma. Danes imajo pravico in možnost športnega udejstvovanja vsi tisti, ki si tega želijo.

Citajte in širite
Primorsko
delavsko enotnost

Tega gosla so se kapitalisti zlahka, ker so vedeli, da pomeni prebujenje zavestnosti delavskega razreda pričetek konca vsakega izkoriščanja človeka po človeku. Človeštvo se je zavedlo, da je delavski razred ista revolucionarna sila, ki pomeni predstavo vsakemu naprednemu gibanju.

Od takrat naprej se je pričela ta zavest vedno bolj uveljavljati med delovnim ljudstvom in pričela je dobivati vedno bolj konkretne oblike. Vedno bolj so se pojavljale težnje po demokratični, socialno pravični državi, ki bi nudila možnost nemotenega razvoja vseh delovnih pogojev z ednim namenom, ustvariti vse pogoje blaginje za skupnost in mirno sožitje med demokratičnimi narodi.

Ker je bilo ljudstvo Slovenskega Primorja ob pričetku zadnje svetovne vojne v dovoljni meri prežeto z duhom novega časa in je pravilno pojmovalo vse naloge bodoče družbene ureditve, je našlo v sebi dovolj sil v borbi proti nadmočnemu sovražniku in je zato uspelo. Tako kot je uspelo v tej borbi, uspeva tudi sedaj, ker hodi po tisti poti, ki si jo je začrtalo ob pričetku borbe na življenje in smrt.

Tov. Ivan Regent je končal svoj govor s sledenimi besedami: »Ta dom, ki ste ga danes slovesno otvorili, naj vam bo v pomoč. Zbirajte se v tej dvorani pogostoma. Vadi se v kolektivnem čitanju. Učite se, citajte in pišite članke. Zavedajte se, da ste člani svojega naroda. Vsa naša dela, kot da bi delal zase in za svoje interese.

Naj žive vsi napredni narodi vsega sveta! Govorili so še drugi zastopniki raznih ustanov. Vsi so poudarili svoje prepričanje, da pričenja z današnjim dnem otvoritve doma novo poglavje delavskega gibanja v Poslovju in v okolici. V tem domu bodo kulturno, politično in strokovno vzgajali nova pokolenja, ki bodo nekoč prevzela v svoje roke kmetovstvo in sirsvo vodstvo našega ljudstva. V tem domu naj se razvije plamen duha patriotizma, zvestega tovarištva, ljubezni do dela in obnove, kar vse mu utrdilo naše bratstvo in enost.

S te slovesnosti so navzoči odposlali resolucije tov. maršalu Titu, predsedniku zveze vlade FLRJ, tov. Kardelju, podpredsedniku zveze vlade FLRJ v London in jugoslovanskim delavcem v Beograd.

Sledila je zadnja točka pri otvoritvi delavskega doma. Sindikalni kvintet je zapel dve pesmi, in sicer: »Imel sem ljubi dve in »Zdravico.

Polpodne se ob navbito polni dvorani nadaljevala proslava s kulturno prireditvijo »Razvalina življenja».

Otvoritev Delavskega doma v Postojni

Mogočna manifestacija delovnega ljudstva

Delovno ljudstvo je bilo v preteklosti v dobi kapitalizma izrahljano in zatirano. Kapitalisti so bili nemiselnost in navajeni na lagodno življenje. Zdelo se jim je samo po sebi umestno, da je delovno ljudstvo dolžno prispevati vse k temu njihovu privilegiranemu, lagodnemu in brezskrbnemu življenju.

Delovno ljudstvo je moralo vse to trpeti, »Demokracija« je bila v zakupu denarnih mogotev, ki so se prave, ljudske demokracije otepli na vse načine in se je nadevati.

Delovno ljudstvo je v zadnji polovici poznalo, da je nastopil njegov čas. V borbi je spoznalo svojo moč in se zavedlo svojih pravic, ki mu jih nihče ne more in ne sme krati. Povezalo je vse svoje sposobnosti in moči v čudovito skupnost, katere silovitost in udarnost so občutili nacifasistični zatirali.

Te svoje stvarne moči se delovno ljudstvo tudi sedaj po vojni dobi zaveda. Ni je sile, ki bi utegnila po dejanskem stanju v najširših delovnih masah, zaslepti, zavreli ali uspati vse te razgibane množice, ki hrepentijo po pravi ljudski demokraciji. Njihova odločna volja se najjasneje odraža v njihovu predanem delu za splošno izboljšanje gospodarskih in kulturnih prilik. Vse je razgibano, vse poskuša po svojih najboljših močeh prispevati k splošnim in porom pri ustvaritvi boljše bodočnosti.

Dne 3. t. m. je bil slovesno odprt »Delavski dom« v Postojni. Ta dom je simbol moči in trdnje volje delovnega ljudstva Slovenskega Primorja. V ta dom je ljudstvo verovalo in po njem hrepentilo naj 25 let, vso dobo fašističnega zatiranja najsonovnejših pravic. Zato je razumljivo navdušenje prebivalstva ob tej slovesnosti. Ljudstvo Postojne in okolice, vsi zavedni in zvesti vsi stvari, so ta dan hiteli v dom slovesni otvoritvi. Ta dan je bil njihov praznik, dan katerega so toliko časa verjeli, dan ki je dokazal, da njihovo življenje ni bilo zaman in da so ga vendarle dočakali. Priti je moral, kot bodo morali priti dnevi, ko se bodo oživile vse demokracijske težnje delovnega ljudstva.

Slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki raznih ustanov. Prisoten je bil predstavniki Glavnega odbora Enotnih sindikatov za Slovensko Primorje in Trst, tovariši Ivan Bukovec, zastopnik glavnega odbora SIAU za Slovensko Primorje, tov. Ivan Regent, zastopnik vojaških in ljudskih oblasti iz Postojne.

Predsednik Krajevnega medstrokovnega sveta je v uvodnih besedah pozdravil vse

navzoče goste in domačine. Nato je prevzel besedo tov. Ivan Bukovec, zastopnik glavnega odbora Enotnih sindikatov za Slov. Primorje in Trst, ki se je zahvalil ZMS v Postojni za poštreno delo, ki so ga izpolnili s pomočjo delavcev. Podpiral so množico in z delom vse napore delovnega ljudstva, da se je dogradila ta prvi Delavski dom na Primorskem. Delavci in kmetje so s svojim delom v osvobodilni borbi dokazali svojo neustrašno voljo in predanost težnjam svobodoljubnih narodov. Današnji dan je plod nadaljevanja in doslednosti v borbi ljudstva za dokončno dobojevanje tistih načel, za katere se ljudstvo ni strahlo nobenih žrtv v preteklosti in za katere se ne bo strahlo nobenih žrtv v bodočnosti.

Sicer je res, da je Slovensko Primorje na umetni način — s takozvano modro črto — razdeljeno na dva dela. Toda ni na svetu sile, ki bi mogla razdvoiti prebivalstvo Slovenskega Primorja in Trsta s pomočjo raznih političnih in diplomatskih spletk, katerih se reakcija na vse pretege poslužuje. Vsekarer je domaći kakor tudi svetovni reakciji ljudska demokracija za njihovo ozkostransko pojmovanje nekaj strašnega. Ti reakcionarji elementi se poslužujejo istih metod, kot se jih je posluževal fašizem v dobi 25 let strahovlade, ko je hotel doseči razdor, ki bi ga izrazil v svoje nesramne namene. Protijudski nameni fašističnega režima niso uspeli, še manj bodo uspeli vsi poskusi kapitalističnih reakcionarjev. Dovolj je bilo izkuštev iz teh temnih dni, ljudstvo je spregledalo in spoznalo vso ozkostransko izjavo, ki je vse svoje moči in jih v sedanjih borbi proti reakcionarim silam uspešno uporablja.

Minuli so časi izkoriščanja; ljudska demokracija je postala stvarnost. Slovensko Primorje s Trstom predstavlja zakonit del gospodarske celote in ta življenjska stvarnost je tako globoko vkoreninjena v zavesti delovnega ljudstva te pokrajine, da je ne morejo motiti nobene umetne pregrade.

V imenu Glavnega odbora SIAU-ja za Julijsko krajino, v imenu Glavnega komiteta KP za Julijsko krajino in v imenu starega pokolenja borcev za zmago delavskega razreda je spregovoril in pozdravil vse navzoče tov. Ivan Regent.

Leta 1847, sta Marx in Engels vrgla v svet poziv: »Proletarci vseh dežel, združite se!« To besedo so pretelesile vse kapitalistične svet. Takrat se nismo imeli takega proletariata, kot ga imamo danes. V tedanjih dobi se šele začela razvijati delavski razred.

Namesto ukinjenih radijskih predavanj

Kmečki delavci in sindikati

Naše kmete lahko razdelimo v štiri skupine:

1. Kolone.
2. Mezdne kmečke delavce.
3. Polkmete, ki se bavijo tudi z drugim delom, da bi se lahko preživljali in
4. kmete-lastnike, ki obdelujejo svoja posestva in se tudi s tem preživljajo.

Po tej razdelitvi takoj opazimo, da sta prvi dve skupini kmečkih delavcev najbolj prizadeti. Ti kmetje so v popolni odvisnosti od svojega gospodarja. Bodisi koloni ali plačani kmečki dnevnearci živijo v srednjeveškem službenem razmerju. V srednjem veku so bili kot volni ujetniki — sužnji plemičev, člani gospodarske verige, ki si jo je skoval plemič v raznih borbah. Če je gospod rabil denar, je lahko prodal svoje posestvo in z njim vred tudi svojo ljud.

Ali je sedaj njihov položaj kaj drugačen? Do današnje dobe se naši koloni še niso osvobodili teh verig. Sicer jih pravno ne smatrajo za sužnje. Njim vsakdo priznava državljanske pravice, vsakdo poudarja njihovo polno svobodo. Če jim tu ne ugaša, se lahko tudi izselijo.

Z gospodarskega stališča pa stvari izgledajo čisto drugače. Družbena ureditev je danes taka, da se kmet ne more odločiti z gospodarjevega posestva, ker drugod ne bi našel potrebne zaposlitve. Kmet je

okoren v industrijskih podjetjih, ki zahtevajo strokovno izurjenost. Tako radikalno menjanje stroke je prevelik korak za kmeta. Od pluga do nakovala ali sušnice je predalet. Na ta način je kmet prisiljen ostati tam, kjer je, privezan na gospodarjevo posestvo, ne s pisanimi zakoni, marveč z gospodarsko-financiarno ureditvijo.

Omeniti moramo, da današnje stanje kolona ni v skladu z realnim življenjem in delavskimi perspektivami in da je ravno to izhodnice, iz katerega se bo moral razviti nov odnos v gospodarskem in socialnem življenju. Na eni strani ljudstvo čuti, da je zasluženo, da je priklikano kot nekdanj na fevdalne delovne pogoje — na drugi strani pa velja zastonj, baje za vse čute, ki deli vsem enake pravice, v resnici pa sili sedanje odnose med delovno silo in gospodarjem, kateri danes ne ustrezajo duhu časa in težnjam delavstva. To nasprotje je kričaste danes prav tako kot za časa fašizma. Tedaj je skušal fašizem rešiti to nasprotje s korporativizmom. Rešiti ga ni mogel niti deloma, marveč je še bolj poostrel s tem, da je stvoril sindikate lastnikov, ki so organizirano lahko še bolj okrutno gospodarili nad kmetom. Kmetje so pa morali biti včlanjeni v protijudskih sindikatih, ki so bili pod vodstvom in vpliv delodajalcev. Ostanek fašizma in korporativističnega vpliva čutimo tudi danes v Julijskih sindikatih, ki so direktno navezani na delodajalce in njihovo organizacijo, kar je v bistvu isto, kot je bilo za časa

fašizma. To je bistveni razlog, zakaj Julijski sindikati ne morejo zastopati delovnega ljudstva, če zastopajo interese delodajalcev. Tudi na tem sindikalnem polju si moramo z vsemi silami prizadevati, da odpravimo ta ostanek fašizma.

Ko je po zlonu Italije nastalo pri nas široko ljudsko in demokratično gibanje, so se tudi kmetje organizirali, sodelovali aktivno v sami borbi in pričeli zavajati agrarno reformo. Tedaj so kmetje še deloma upoštevali tudi gospodarjeve potrebe in mu priznali 25% pridela. Ta agrarna reforma, ki se je pričela izvajati v Slovenski Benečiji, Brdih in Furlaniji, ni bila sicer popolna, ali je vendar vsaj deloma popravila kmečko stanje.

Naši koloni so spoznali v tem času, da se ne more doseči nič pozitivnega brez odločne in ofenzivne borbe. Videli so, da delodajalci ne bi dali ničesar, če jim ne bi odvzeli. Spoznali so, da je mogoče doseči svoje pravice le s silo, nikakor pa ne s pogajanjem, pakiranjem, kompromisiranjem. Popolnoma je razumljivo, da se težko odrekajo ugodnim položajem, zastoj pridelnim dobrinam. Lagodnemu življenju na rovaš krvavih kmečkih žuljev in znoj. Ravno zato, ker so se tega zavedali, so se naši kmetje oprijeli edinega sredstva — svojih močnih in žuljavih rok.

Na ta način je Delavska enotnost, prva sindikalna organizacija našega borbenega delavstva, uravnotežila in spravila v sklad resnično stanje in svoje težnje. Težnje delavstva niso več visele v zraku in bledele na papirju, marveč so se konkretizirale tudi v resničnem življenju.

Ta zakon, ki se je rodil v borbi, je danes ukinjen. Odpravilo so ga oblasti, ki ne

Delovanje naših sindikatov

Živahno udejstvovanje v Volčjemgradu

Prejeli smo dopis tov. Stofe iz Volčjemgrada. Za prvim dopisom smo prejeli še drugega. Ta naš zaslužni sindikalist nam poroča o uspešnem delovanju v njegovem okraju. Zato zelo radi priobčujemo njegovo poročilo. Tov. Stofa naj nam ne zamere, če smo napravili iz obeh njegovih poročil eno samo.

V svojem okraju sem organiziral K. O. Enotnih sindikatov in opazil, da je naše ljudstvo popolnoma razumelo važnost te ustanove. Posebno so se vršile v najlepšem redu volitve v Gahrovici. Samo tu je organiziranih okoli 80 članov. Da je ljudstvo zavedno, priča posebno dejstvo, da vsi člani pridno posegajo v diskusije. Tudi kmečka mladina je pokazala, da noče zastajati za svojimi starejšimi tovariši. Pričela je in uspešno dovršila svojo nalogo v zatiranju borovnega prela. V znak prizadevanja in ljeno delo so pričeli vsi članji zbirati prostovoljne prispevke, da bi ji dokazali, da tudi »starina« razume in upošteva napore mladine.

Mladina je izvedla še druga zelo važna dela.

Mladinski odbor je sklenil, da bo popravil občinsko pot. Vsi mladinci so se oprijeli dela in ga uspešno dovršili.

Jasno je, da dobri delavci niso pijanci. Zato je mladina dolžila, da bo kaznoval vsak, kdor se bo opijal.

Tudi v Tomaževici so izvolili odbor skupno z Malim dolom. Ker je vsa vas požgana in so ljudje raztreseni po drugih vaseh, so seveda težave ogromne. Kljub temu ljudstvo pridno obiskuje sestanke in sodeluje v vseh važnih vprašanjih, ki se tičejo skupnosti. Ker je vsa požgana, nimajo niti svojega prostora za sestanke. Tudi to bo ena naloga, ki si jo je nadel odbor Enotnih sindikatov. (Če si jo je nadel ta zaslužni odbor, smo prepričani, da jo bo tudi rešil. — Op. uredništva.)

V drugem pismu nam sporoča tov. Stofa, da je sindikat pridno delal tudi pri ustanavljanju zadrug. Ustanovili so zadrugo in skušalo po njej dobiti semenski krompir, ki jim primanjkuje.

Poudariti moramo krivico, ki jo delajo Volčjem gradu. Vaščani ne trgujejo z mlekom na črni borzi, marveč ga dajejo po najnižji ceni prizadetim pogorelcem. Toda Volčjemgrad dobiva mnogo manjšo količino otrobov kot drugi kraji, čeprav bi jih največ zaslužili.

Ne bi bilo prav zadušiti to plemenito akcijo s tem, da se Volčjem gradu ne da dovoljna količina otrobov in druge krme, kajti na ta način bodo vaščani prisiljeni prodajati mleko po dražji ceni, kar pa bi bilo v občutno škodo pogorcev. Če so žu ljudje izgubili vse, kar so imeli, in čudežno ohranili morda kravico ali dve, bi se morala kakšna oblast vsaj malo pozanimati za te junake in vsekoli nesebične protifašistične borce. Vendar smo precej skeptični v tem pogledu. Gospodja iz »UNSE« in »USPEA« ali raznih »Konzorzijske« sedile v mestih, razvijajo politične spletke in sploh ne pridejo na deželo. Saj si tudi ne upajo, ker vedo, da najdejo tam sledove svojih grehov — porušene vasi in uničena gospodarstva.

Naš list, ki je komaj začel živet, pa ne more in neče ostati gluhi pri tej upravičeni zahtevi naših tovarišev. Naša edinstva so stromna, najskromnejša. Vsi živimo v enakih razmerah. Vendar smo drage volje dolžni skromno pomoč našim tovarišem v Volčjemgradu v znesku 2000 lir za njihove najnujnejše potrebe. Zavedajte se, tovariši delavci in kmetje, da se moramo v tem pogledu predvsem zahvaliti idrijskim rudarjem, ki so nam poslali v tiskovni sklad 100.000 lir. Vsa prispevke delovnega ljudstva bomo skušali vedno uporabiti ne le za naše tiskovne potrebe, ampak želimo pomagati s svojimi skromnimi sredstvi tudi drugim. V slovi je moč, pravi tov. Stofa, in

Zadružništvo

Sadarske zadruge

Naši časopisi sicer pišejo o marsičem, gotovo pa najmanj o sadjarstvu in še manj o sadjarskih zadrugah. Če pa pomislimo, da tvorijo dober dohodek našega kmeta ravno izkupicek od sadja, potem pridemo do spoznanja, da se za to panogo našega gospodarstva premalo brigamo. Tudi pri kmetovalcih samih opazamo malodušnost in brezbržnost za sadjarstvo. Večina se spomni na sadno drevje šele takrat, ko je treba pobirati sadve. Ne zanimajo se pa za saditve, čiščenje, cepljenje, še manj pa za postavljanje drevesnic, kaj šele za tipizacijo sadja.

Pri tem imamo na mislih veliko večino naših kmetovalcev. Imamo pa tudi take napredne kmetovalce, ki se zanimajo in posvečajo mnogo pažnje sadjarstvu, vendar so znajo ceniti naše borbe, ki ne spoštujejo naše pridobitve, marveč ponovno dvigajo premaganost in jih podpirajo v borbi proti nam. Uničene so fašistične vojke, zato se pa uveljavljajo fašistični zakoni. Nič ne pomaga odgovor, da smo se vendar borili proti tem zakonom, prav tako, kakor proti njegovim nasiljem. Nič ne pomaga dejstvo, da smo bili tedaj priznani kot zavestni ravno v borbi proti tem zakonom, ki oživljajo borbo, ki smo jo vendar že zmagovito končali.

Dvigati premaganega neprijatelja in ga poslati v borbo proti demokratičnim elementom, je protijudsko početje. Na ta način se tudi opravičuje povzročitelji vojne.

Mi takih nedolostnosti ne poznamo. Za nas je življenje stalna borba, stalen napredok, stalen vzpon v boljše življenjske prilike. Vse vračanje na staro odklanjamo z vsemi silami.

Naši koloni so si ustvarili v narodno osvobodilni borbi potrebne pogoje za doseganje izvedbe agrarne reforme. Takoj po razpadu Italije so si s pomočjo svoje delavske organizacije »Delavske enotnosti« priznali 75% pridela. Ostalo je še 25% pridela in pravica na lastništvo zemljišča. Ostalo je torej najvažnejše.

Dokler kmet ne bo postal resničen lastnik na svojem posestvu, ne bo njegovo vprašanje dokončno urejeno. Jaemo je, da so lastniki — veleposelniki — popustili pred kmečkimi zahtevami pod pritiskom organi zbrane delavske sile. Sam tega ne bi dali. Jasno je tudi to, da bodo spet zahtevali svoje stare privilegije, kakor hitro si bodo opomogli. Danes že spet dvigajo glave in

mi se mu pridružujemo z vzklikom: V tem znamenju homo zmagal!

Zborovanje zidarjev v Mirnu

V nedeljo 3. februarja se je vršilo v Rupi pri Mirnu zborovanje članov Enotnega sindikata stavbene stroke za okraj Miren. Na dnevnem redu so bila sindikalna vprašanja Mirenskega okraja.

Zastopnik mestnega odbora je podal gospodarsko-politično poročilo v zvezi s sindikalnim položajem v coni A. Povdaril je razdalno delo Julijskih sindikatov, kar je neugodno vplivalo na potek pogajanj o meznem vprašanju, ki so se zaključila v Trstu.

Razvila se je diskusija, v katero je posloje večje število tovarišev. Vsi so grajali načrtno razbijanje solidarnosti, ki kvarno vpliva na borbo za dosogo interesov delovnega ljudstva. Nadalje so ugotovili, da v mirenskem okraju mnogo brezposelnih in da v tem pogledu odgovorni uradni krogi ne izvršujejo nobenih stvarnih ukrepov.

Obnova porušenih in požganih hiš ter ostalih poslopj v Mirenskem okraju počiva. Priključimo se obletnici konca vojne, a še vedno ni nobene gospodarske živahnosti, kar povzroča pomanjkanje in brezposelnost. Ljudstvo je vsak dan bolj prepričano, da zamorejo le ljudske oblasti rešiti vsa ta pereča vprašanja in postaviti najsolidnejše temelje za temeljito in izdatno gospodarsko obnovo, ki bi odpravila brezposelnost in vodila k blaginji.

Na tem zborovanju so sprejeli tudi resolucijo, ki ugotavlja in protestira proti delstvu, da pristojne oblasti še niso ugodile potrebam organizacije Enotnih sindikatov v Gorici po primernih prostorih. Ta nevednost ovira delovanje in razvoj svobodnih delavskih organizacij, ki poskušajo po svojih najboljših močeh izboljšati življenjske prilike delovnega ljudstva. Tako ravnanje pomeni otrvanje in nerazumevanje za normalni razvoj vseh demokratičnih sil delovnega ljudstva.

Sindikalna konferenca v Anhovem

Dne 1. t. m. se je vršila v tovarniški delavski meuzi ob polnočevni urah delavstva sindikalna konferenca. Sestanku sta se udeležila tudi tov. Batli in tov. Dorko.

Tovariši sta v kratkih besedah orisala vsa razvoja in nastanek sindikalnega gibanja, ki je samo logično nadaljevanje naprednega dela delavskih odborov za časa 4 letne osvobodilne borbe.

Delavski odbori so za časa te vojne dokazali veliko borbenost, zbirali borce in organizirali pomoč ranjen. Nič manj borbeni niso sedaj Enotni sindikati, ki so verni tolači volje delovnega ljudstva. Razlikujejo se od bivših delovnih odborov samo v tem, da so razširili delokrog svojega udejstvovanja.

Organizacija Enotnih sindikatov je v tovarni v Anhovem zelo močna in se v vsakem pogledu dobro razvija. V svojih vrstah vključuje tri četrtine vsega delavstva, nov pa pristopajo vsak dan, Sk